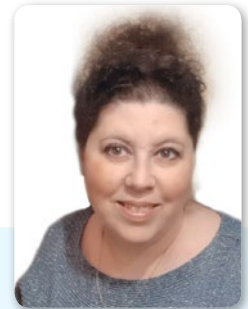

ВІДТВОРИМО НА КЛАПТИКУ ШОВКОВІМ ІНДІЙСЬКІ ВІЗЕРУНКИ ЗАГАДКОВІ

Урок образотворчого мистецтва у 4-му класі

Наталія ВИСОЧИНСЬКА, вчителька мистецтва, трудового навчання, технологій, НВК «Святошинська гімназія», м. Київ

Мистецтво далеких країн приваблює дітей своєю загадковістю й екзотичністю, викликає подив і цікавість, спонукає спробувати створити щось подібне. Тож пропонуємо ознайомити учнів з декоративним індійським живописом і залучити їх до виготовлення унікальних виробів у техніці холодного батику.

Тема. Подорожі країнами і континентами. Мистецтво народів світу. Декоративний розпис на тканині (на прикладах індійського традиційного декоративного мистецтва).

Мета. Продемонструвати взаємозв'язок форми і змісту в образотворчому мистецтві на прикладі декоративного мистецтва Індії. Удосконалювати навички пошуку композиційних закономірностей та прийомів у декоративній стилізації орнаментів. Формувати вміння виявляти зміст символічних і стилізованих зображень, моделювати і створювати елементи прикрас одягу в техніці холодного батику за зразками традиційного мистецтва Індії.

Матеріали та обладнання: мультимедійний комплект, папір і фломастери, прості олівці, анілінові фарби, холодний резерв (розчин для нанесення контурів на тканину), шовкова тканина на підрамниках. Зразки індійської вибійки, холодного і гарячого батику, картки зі зразками індійських мініатюр (за сюжетами міфів).

Хід уроку

I. Організаційний момент (1–2 хв)

II. Налаштування на тему уроку (3–5 хв)

Бесіда

— Зразками якого виду декоративного мистецтва ми прикрасили наш клас?

— Які характерні особливості цих зображень ви помітили?

— Які декоративні елементи є на зразках розпису?

III. Повідомлення теми і мети уроку (1–2 хв)

— Сьогодні ми розглянемо зразки декоративного мистецтва Індії, зокрема розпис на тканині, довідаємось про особливості характерних для цієї країни символіки й форми декору, дізнаємось про техніку виготовлення холодного батику та спробуємо свої сили у створенні ескізу прикраси для індійського одягу в цій техніці.

IV. Сприйняття й осмислення нового матеріалу (9–10 хв)

1. Ознайомлення з декоративним мистецтвом Індії. Бесіда з елементами розповіді

— Роздивіться індійські символи і знаки. Які з них вам відомі? Що вони означають, на вашу думку?

— Де ми можемо їх побачити? (На зразках декоративного мистецтва, одязі, прикрасах.)

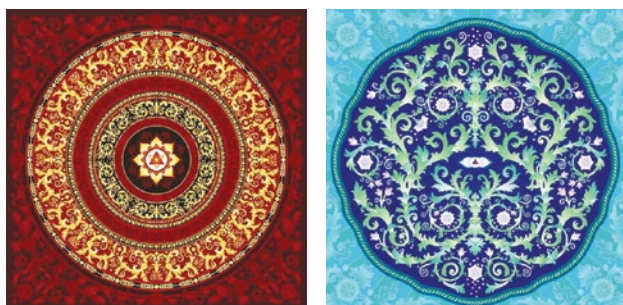
— Які стилізовані образи ви тут побачили?

Орієнтовний зміст розповіді

За уявленнями індійців, усе на світі — люди, рослини, тварини, духи і навіть камені — взаємопов'язане і може переходити/перетворюватися одне в одне, бо має одну мету — самовдосконалюватися. Якщо ти прожив це життя правильно, то у наступному станеш кимось кращим, щасливішим. Якщо був жорстоким чи жадібним — перетворишся на комаху або скелю. І так буде повторюватися завжди для кожної істоти, аж поки вона не досягне стану абсолютного щастя. Індійці вважають,

що у кожному з життів наша роль визначена, але ми будемо постійно отримувати нові життя, займати у них якесь нове місце. Тому основні елементи їхнього традиційного живопису такі: квадрати і кола — символи спокою; трикутники — символи руху, спрямованого на вдосконалення.

Спеціальні зображення, у яких індійці здавна передають бачення світу і свого місця в ньому, стану своєї душі — свого роду маленького космосу — як правило, вписані у кола, рідше у квадрати чи зірки. Вони називаються **мандалами і ранголі**.

Мандала можуть бути плоскими і рельєфними. Їх малюють, вишивають, виготовляють з будь-яких матеріалів — тканини, каменю, металу, дерева, піску. Мандалами прикрашають храми і театри, концентруються на них під час медитації.

Ранголі, чи малюнок-молитва — це зображення на стінах або біля порогів будинків, які, за давніми індійськими повір'ями, бережуть помешкання від усього лихого. Їх виготовляють традиційно жінки, насипаючи на основу кольоровий пісок, порошок фарбу або пелюстки квітів.

— Зображення на слайдах симетричні чи асиметричні? Що це могло б означати з точки зору філософів Індії? (*Постійність, циклічність, прагнення рівноваги.*)

— Які геометричні фігури ви побачили у мандалах та ранголі?

— Які з них відображають спокій, нерухомість? (*Квадрати, кола.*)

— Які відтворюють рух? (*Трикутники.*)

— Створіть свій мінієскіз мандала або ранголі фломастерами. Поясніть його символіку.

— Розгляньте зразок з елементами орнаменту. Знайдіть найчастіше повторюваний елемент. На що він схожий? (*На краплю.*) Орнамент з таких елементів називають **пейслі**, або **індійський огірок**.

— Сарі — жіночий одяг — оздоблений візерунком пейслі. Як заповнюється цей елемент? Які він має характерні риси? (*Замкнені контури, дрібний декор, повторюваність елементів, збільшення та зменшення повторюваних елементів за розміром, кольорові контрасти*). Створіть свій мінієскіз візерунка пейслі фломастерами.

2. Перегляд мультфільму “Індійська колискова” (за мотивами епосу “Рамаяна”)

<https://upsh.com.ua/2020-2/media1>

— Ви переглянули мультфільм про персонажа індійських легенд, героя Раму, який усе життя боровся зі злими духами. Які декоративні елементи ви впізнали? (*Мандала, пейслі, ранголі, квіткові орнаменти, лінійні орнаменти.*)

— Які елементи індійського декору вам сподобалися найбільше? Чому?

Від редакції

ЯПОНІЯ — КРАЇНА ВРАНІШНЬОГО СОНЦЯ

Особливості японської культури розкрито в “УПШ”, 2017, № 5.

Скориставшись статтею, ви зможете ознайомити учнів з мистецтвом аніме, незвичайними японськими святами, прийомами створення оригамі.

Придбати журнал можна у редакції.

Телефонуйте: **067-504-50-22,**

або звертайтеся на e-mail: **books@dvsvit.com.ua**

УВАГА! ЗМІНЮЄТЬСЯ ФОРМАТ ЖУРНАЛУ!

З наступного, 2021 року, фаховий часопис

“Учитель початкової школи” виходитиме в електронному вигляді.

У перехідний період — з березня 2020 року — ви отримуватимете спарені номери з двох частин:

- перша (с. 1–48) — у друкованому вигляді;
- друга (с. 49–96) — в електронному.

Графік виходу видання у 2020 році

Випуск	Місяць виходу
№ 3–4	березень
№ 5–6	травень
№ 7–8	липень
№ 9–10	вересень
№ 11–12	листопад

Детальніше про електронну версію журналу — у березневому випуску:

- особливості роботи сайту upsh.com.ua
- отримання коду доступу до електронної версії
- порядок використання матеріалів сайту
- е-додатки до статей
- акційна передплата

Будьте завжди у курсі педагогічних новинок — читайте журнал “Учитель початкової школи”